

Oponentský posudek

Autor/ka práce: Bc. Petra Kudláčová
Název práce: Nelegální práce
Vedoucí práce: prof. PhDr. Beáta Krahulcová, CSc.
Oponent: Honza Kaňák, Ph.D.

Formální náležitosti podle Opatření děkana 07/2017

Splňuje práce kritérium odborného textu?	částečně
Obsahuje abstrakt (Čj, Aj) – nepovinné pro Bc.	Ano
Obsahuje shrnutí závěrů?	Ano
Obsahuje seznam literatury?	Ano
Obsahuje čestné prohlášení (samostatnost, citace literatury, nepoužití k získání titulu)	Ano
Rozsah (40 NS – Bc.; 60 NS – Mgr.)	Ano

Diplomová práce Petry Kudláčové splňuje formální náležitosti podle OD 07/2017. Text splňuje jak rozsah normostran, tak všechny ostatní povinné části. Jen způsob značení jednotlivých kapitol (z hlediska umístění i velikosti písma) není obvyklý. Za drobnější chybu lze považovat nedokončený název druhé kapitoly (str. 13; název jako takový nelze rozdělovat, takže by kap. 2. měla znít Nelegální práce z pohledu jednotlivých subjektů, a následně pak kap. 2.1 až 2.3 by neměly být skloňovány), stejně jako střídání odkazování v poznámkovém aparátu a v textu (str. 13, 14, 18 aj.)

Text lze považovat za odborný na úrovni práce s citacemi, řazení kapitol i poměrné logické návaznosti jednotlivých částí. Problematický je text z hlediska formulace cíle a z hlediska metodologického rámce a analýzy dat (k tomu viz dále).

Znění základní výzkumné otázky

Je formulována?	Ne
Jsou pojmy operacionalizovatelné?	Nelze určit
Spadá do oboru SACH?	Tématicky ano
Je netriviální?	Nelze určit
Je otevřená (či je možná uzavřená varianta)?	Nelze určit

Autorka cíl práce definuje spíše rozsáhleji a to jednak v úvodu textu (str. 11n), tak následně v části textu, v němž popisuje autorka cíle a hypotézy (str. 47n). Přičemž některé části cíle jsou, dle mého, pro diplomovou práci neadekvátní (resp. pro samotný prezentovaný text)

- cíl „získat co nejvíce informací o této problematice, abych se v rámci svého studia sama seznámila“ (str. 11)

některý pak, jak ale sama autorka uvádí, nenaplnitelný (viz dále)

- „zjistit, jaké jsou reakce zaměstnavatelů“ (str. 11) vs. „proto nelze od inspektorů očekávat relevantní zodpovězení otázek ve věci reakcí na ukládanou sankci“ (str. 49). Zároveň ale autorka nějaká data ohledně tohoto cíle předkládá, což je dost matoucí (str. 75). Navíc, pokud by tento cíl vnímala sama jako naplnitelný, pak by v konceptualizaci chybělo vymezení termínu „reakce zaměstnavatelů“.

Pokud bychom tedy vzali jako výchozí pro učení cílů práce kapitoly 8.1 a ty teze z Úvodu textu, které jsou adekvátní s ohledem k tomu, že se jedná o diplomovou práci, pak by první formulovaný cíl (str. 47, stejně jako str. 11n) zůstal nenaplnitelný (zjistit reakci zaměstnavatelů – viz výše), zůstal by cíl jediný a to:

„Zjistit, jaké jsou znalosti zaměstnanců v oblasti nelegální práce“ (str.12, 47).

K samotné formulaci cíle: Cíl sám o sobě není triviální, jednoznačně také spadá do oblasti sociální práce. Na druhou stranu není zcela zřejmé o jaké znalosti a jaké zaměstnance v podstatě jde (to se v podstatě dozvídáme až v závěru práce). S ohledem na předchozí formulovaný cíl (který ale sama autorka označuje jako nenaplnitelný postupy, které sama zvolila) je nejasné, jestli se jedná o zaměstnance inspekce práce a nebo o jakékoliv zaměstnance.

Konceptuální část práce

Jsou konceptualizovány všechny pojmy ZVO?	Ano, jen není zřejmé, zda to autorka textu realizovala vědomě, či zda jde o dobrou náhodu
Je u klíčového pojmu definován obsah i struktura pojmu?	ano
Je uveden současný stav poznání?	S ohledem na zaměření cíle práce ne
Je konceptualizace srozumitelná?	ano

Pokud bych vycházel z výše uvedeného cíle, pak autorka definuje termín „nelegální práce“ a to poměrně precizně, jak s ohledem na definování legislativní, tak s ohledem na jednotlivé aktéry nelegální práce, tak potenciální oblasti práce, či faktory ovlivňující zneužívání nelegální práce (kap. 5), či možné kontroly a prevence. V tomto ohledu (a nevím, jestli to bylo autorce takto zřejmé, či zda jde spíše o náhodný výsledek) vlastně autorka naplňuje konceptualizaci také termínu „znalosti“. Nicméně takto by byl definován / konceptualizován pouze obsah termínu znalosti o nelegální práci, nikoliv však samotný termín znalosti a není tak možné říci o co vlastně autorce jde – co jsou pro autorku znalosti, jak např. souvisí s postoji atp. Kromě toho, pokud jde autorce o znalosti na straně nelegálně pracujících zaměstnanců, je i v tomto ohledu konceptualizace nevhodně realizována.

Metodologický rámec

Je k operacionalizaci využita konceptualizace?	Ne
Sedí metoda sběru dat se záměrem výzkumu?	Ano
Sedí metoda analýzy dat se záměrem výzkumu?	Ano
Je popsán způsob výběru vzorku?	Ano
Je zvolen rámec výzkumu adekvátně ZVO a záměru výzkumu?	Ne – pokud autorka dopředu věděla, že bude mít k dispozici 9 dotazníků, měla volit jinou formu polo-strukturovaných rozhovorů
Jsou popsány limity výzkumu, kvalita výzkumu a etický rozměr zkoumání?	Ne, s výjimkou krátké reflexe o neaplikovatelnosti výstupů v závěru práce

Jak bylo naznačeno výše, tzv. výzkumnou část považuji za problematickou. Níže v bodech formuluji části, které lze vnímat za dobré a které by bylo vhodné přepracovat, či dopracovat.

Kladné části

- reflektování změny plánu výzkumu s ohledem na COVID
- férovost z hlediska popisu postupu výběru vzorku i ne/možnostem naplnění cílů
- využití znalosti sample size tables
- reflexe nerelevantnosti získaných informací (str. 74) – reflexe kvality výzkumu měla být součástí části popisu metodologického rámce

Problematické části

- pokud bylo autorce v určité fázi výzkumu zřejmé, že nelze oslovit všechny z uvedeného počtu inspektorů, stejně jako nebylo možné naplnit cíl, měla přehodnotit zaměření práce i způsob získání a analýzy dat (kvalitativní rozhovory lze dělat také on-line). To by také ovlivnilo to, že realizovat kvantitativní výzkum pomocí dotazníku na 9 respondentech není zcela v pořádku.
- nejasné stanovení hypotéz – proč je vůbec autorka formulovala (zdá se, že se jedná o deskriptivní výzkum) a proč v této podobě. Navíc hypotézy nenavazují ani na jeden z formulovaných cílů.
- nejasná operacionalizace – tento bod je v podstatě, z mého pohledu, stěžejní. Samotného cíle (resp. jeho naplnění – tedy znalostí) se týká jen část otázek, které autorka uvádí (a opět není zřejmé, jestli to ale sama ví). Což se také potvrzuje ze samotného textu kap.
- pokud autorka dopředu věděla, že na některé oblasti nedostane odpověď (cíl zjistit, jaké jsou reakce zaměstnavatelů – viz začátek 8 kapitoly), proč zůstaly tyto položky v dotazníku? A pokud na ně dostala odpověď měla by tento rozpor nějak v textu reflektovat.
- nejasné důvody tzv. sociodemografických charakteristik – není srovnáváno s populací, není ani využito pro analýzy druhého řádu
- tedy v textu a výzkumu absentuje posloupnost ZVO – formulace DVO (a v případě výzkumu nedeskriptivní povahy na ně navázané hypotézy) – formulace položek dotazníku, které odpovídají formulaci DVO – sběr a analýza dat.
- procenta se při vzorku do $n=100$ neuvádějí – proč je patrné ze str. 75, kdy autorka argumentuje 22% neznalostí (je ovšem otázkou nakolik prokazatelnou), přičemž jde v podstatě o 2 respondenty, jejichž zkušenosti mohou být značně individualizované (i s ohledem na místo, kde pracují).

Výzkumná zjištění

Odpovídají výzkumná zjištění na ZVO?	Pouze částečně a nereflektované
Jsou použity nástroje analýzy dat adekvátně?	Ne
Je prezentace zjištění srozumitelná?	Ano
Přináší zjištění výzkumu něco nového?	Ne

Jak již bylo výše uvedeno, není zřejmý proces operacionalizace a tím pádem není ani zřejmé, jestli data, se kterými autorka disponuje, postačují pro naplnění cíle / resp. cílů / práce. Za sebe se domnívám, že nikoliv, ale soudím tak pouze na základě textu jako takového. Podstatnou potíží je, že pokud autorka formuluje hypotézy, má je také ověřovat pomocí principů statistického testování nulových hypotéz, což nečiní. Jakékoliv zamítnutí /

nezamítnutí hypotéz tak nemohla autorka realizovat v souladu s postupy sociálně-vědního výzkumu. Zároveň se domnívám, že cíle jako takové zůstaly nenaplněny – neověřuje znalosti ohledně nelegální práce, pouze dojem o tom, jestli nějaké znalosti mají (navíc je situace komplikována tím, že zjišťuje tyto informace od třetích osob). Z toho plynoucí možná interpretační nepřesnost (autorka v podstatě postuluje, že popisuje jev, ale přitom popisuje dojem o jevu) se projevuje pak i v reflexi hypotézy č. 3 (pomineme-li absenci principů stat.test.nul.hyp), kde píše, že „lze říci, že *nelegální pracovníci jsou z 100% zásadním a nenahraditelným zdrojem pro většinu zaměstnavatelů*“ (str. 76). K tomu lze říci:

a) Otázka 19 takto formulována není, takže interpretaci k této otázce autorka formuluje zcestně – otázka se neptá po většině zaměstnavatelů (jen po těch, kteří využívají nelegální pracovní sílu) a neptá se na nenahraditelnost, ale pouze to, zda je součástí.

b) Co by asi na tvrzení autorky řekli všichni ti, kteří zaměstnávají dva tři lidi např. v rámci vlastního malého obchodu, co by řekli zástupci IKEA, či jiných velkých (nebo menších) zaměstnavatelů, kdyby se tato formulace dostala na veřejnost?

Závěr: Text v jeho předkládané podobě je na hraně naplnění požadavků, které jsou kladeny na magisterské diplomové práce a to především s ohledem na potíže v oblasti metodologie výzkumu a prezentace / analýzy dat. I přes to navrhuji, aby obhajoba proběhla a v případě jejího kvalitního průběhu navrhuji hodnocení dobře (3), jinak hodnocení neuspěla (4).

Otázky k obhajobě

Prosím autorku textu, aby:

- formulovala Základní výzkumnou otázku, která by odpovídala tomu, co autorka zkoumala.
- Reflektovala vlastní postup výzkumu s ohledem na tuto základní výzkumnou otázku a realizovala kritickou reflexi průběhu a výstupů předloženého výzkumu.
- Formulovala odpověď na cíl, který v práci označuje jako naplnitelný – tedy „Zjistit, jaké jsou znalosti zaměstnanců v oblasti nelegální práce“

A také zodpověděla následující otázky

- Jak zacházela s informací, že na některé oblasti nedostane odpověď (viz první cíl uvedený v textu) a proč pak některé položky dotazníku k tomuto cíli stále vedou?

V Praze dne 17. srpna 2020

Honza Kaňák